

PRIMORSKI LIST.

Poučen list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski List“ izhaja 5 in 20 dan vsakega meseca; ako je ta dan praznik, izide dan poprej. Velja za celo leto 1 gld., za pol leta 50 novč.

Uredništvo in upravništvo mu je v Trstu, Via Fabbri št. 7. — Nefrank. pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Cena za inserate po pogodbi.

Tecaj I.

V TRSTU, dne 19. marca 1893.

Št. 6.

Šolske razmere na Primorskem.

Sedaj se ozrem na Istro. V Istri je po zadnjem ljudskem štetju 140.000 Hrvatov, 44.000 Slovencev in 118.000 Italijanov. In ta Istra ima italijansko nemško veliko gimnazijo, nemško mornarsko realko, za 185.000 Hrvatov in Slovencev pa ni velike, ne male srednje šole. V Istri je 42.000 za šolo godnih otrok, a v šolo jih pohaja le polovica. Italijanov je v Istri tretjina, pa imajo dve tretjini ljudskih šol, Slovencev in Hrvatov je dve tretjini, pa imajo samo eno tretjino ljudskih šol. Iz tega je vidno, da Slovenci in Hrvati nimajo potrebnih šol, in da so otroci, ki ne obiskujejo šole, ravno slovenski in hrvatski, in da je zato ne obiskujejo, ker je nimajo. Navedem iz posameznih okrajev nekoliko vzgledov. V občini Pomjanski spadajo na 6000 prebivalcev le trije razredi, in še od teh sta zdaj dva zaprta. V poreškem okraju 11.000 Hrvatov nima nijedne hrvatske ljudske šole, za 35.000 Italijanov pa je 45 laških razredov. Prebivalci Fontanski so vsi Hrvati in so prosili pri namestništvu hrvatske šole; prošnja jim je bila odbita, in na njih priziv je ministerstvo za uk in bogočastje vstanovilo hrvatsko-italijansko šolo, a nastavl se je za učitelja trd Italijan, vsled česar so otroci nehali hoditi v šolo. Na tisoče je hrvatskih otrok, ki so brez pouka; pouk v hrvatskem se sploh ovira. Hrvatska šolska občina v Labincih je že l. 1888. prosila, da se jej odpre šola, doslej niti odgovora ni dobila. V Lošinjskem okraju ima 8.000 Italijanov, katerih v resnici ni toliko, prav toliko razredov, kakor jih ima 33.000 Hrvatov. V Čresu in v obeh Lošinjih so samo italijanske šole, dasi večina otrok ne ume italijanskega jezika. V Pazinskem okraju je za 6.000 Italijanov 13 šolskih razredov, za 33.000 Hrvatov pa devet hrvatskih in šest hrvatsko-italijanskih šol. Zadnji čas je Pazinska občina mnogo storila za šolstvo in ker pomanjkuje učiteljev, poučujejo prostovoljno duhovniki, katerim pa novi okrajni glavar dela zapreke, kakor le more, in sicer samo zato, ker so Hrvati. V Puljskem okraju spada na 35.000 Italijanov 35 razredov, na 22.000 Hrvatov pa 13 razredov. V okraju Volosko je 700 Italijanov, ki imajo 4 italijanske razrede. Vstanovitvi hrvatskih in slovenskih šol se ustavljajo občinski zastopi in krajni šolski sveti; kjer so hrvatske vasi združene z italijanskimi, ustavljajo se okrajni šolski sveti in večina deželnih šolskih oblastev in

njim so se pridružila tudi c. kr. šolska oblastva. To ni samo v škodo Hrvatom in Slovincem, ampak je zoper jasne besede zakona. Državnega ljudsko-šolskega zakona § 59. določa, da je treba povsod ustanoviti šolo, kjer je eno uro daleč v okrožji 40 otrok. Če v Istri na stotine takih okrožij nima nikake šole, je to dokaz, da se tu zakon ne izvršuje. Na občine je sklicevanje navadno, kedar so ti zoper Hrvate in Slovence; na občane se sklicujejo oblastva, kedar so ti za Italijane in zoper Hrvate; deželni odbor pa hoče vedno le italijanskih šol in je odločno protiven hrvatskim šolam. Z ozirom na veljavne zakonske določbe in z ozirom na načela, katera bi morala voditi in prešinjati ves šolski pouk, so šolska oblastva ne samo opravičena, ampak vezana določiti za učni jezik tisti jezik, kateri govore ljudje v dotični šolski občini; in če je v Istriji, v Trstu, v Gorici na tisoče otrok slovenske in hrvatske narodnosti, kateri nimajo šol, je tega krivo deželno šolsko oblastvo . . . Gospoda moja, navajal sem samo fakta in se skliceval na nekatere zakonite določbe, sodbo pa prepuščam vsem poštenjakom in vsem pravičnim možem. Iz tega, kar sem povedal, je razvidno, da se na Primorskem hoče Slovence in Hrvate ponemčiti in poitalijančiti. To, gospoda moja, je popis razmer, v katerih se nahajajo Hrvati in Slovenci v Primorju gledè šol, to je posestno stanje, katero hočejo ohraniti nekatere stranke te visoke zbornice. Ti gospodje so „beati possidentes“; (blagor mu, ki že kaj ima) oni imajo vse, kar si želé, imajo več, kakor jim gre po zakonu in sicer v škodo Hrvatom in Slovincem; vrh tega pa zahtevajo, da Hrvati in Slovenci to odobravajo in naj ne silijo na premembo! — Slovenci in Hrvati voljni so žrtvovati vse sile za slavo in moč avstrijske države in slavne Habsburžane; voljni so sodelovati pri delih za povzdigo materijelnega blagostanja, — a svojih narodnih in državnopravnih pravic ne bodo nikdar pozabili, in se ne bodo nikdar zadovoljili s sedanjimi narodnostnimi razmerami; nikdar ne bodo odobravalih sedanjih šolskih razmer, ker bi s tem sodelovali zoper edinost in moč Avstrije, ker bi s tem postali sokrivci pri poskusu, umoriti lastni narod. (Tem besedam govornika je sledilo pri somišljenikih viharno odobravanje, katero si je gosp. posl. Spinčič tudi zaslužil.)

Sv. Oče Leo XIII.

Prvi korak v javno življenje.

Od nekdanj je veljalo v sv. cerkvi načelo, da se visokih in odločilnih služb ne sme deliti po starosti ali po službenih letih, ampak po sposobnosti in nadarjenosti. Posvetni vladarji se včasih ozirajo na starost in službena leta; ali službe, ki jih deli sv. cerkev, niso za dobro stanje, ampak za zatajevanje in trpljenje v čast Jezusa Kristusa. Tukaj se vpraša samo, kdo je sposoben več storiti v čast božjo.

Novomašnik Joahim Peči je bil visoko nadarjen. Njegova nadarjenost in razsodnost je zaslovela celo pri rimskem papežu in pri kardinalih. Papež Gregor XVI. je dosledno prezrl vse druge starejše duhovnike ter izvolil mladega Joahima dva meseca po njegovi novi maši, za svojega namestnika in vladarja v beneventski provinci. (Mesto Benevent z okolico je pripadalo papeževi oblasti.

Težek je bil njegov prvi korak v javno življenje, pa rimski papež je dobro pomislil, koga je izvolil. Razmere v Beneventu so bile tedaj žalostne. Roparji, obupani in propali ljudje so nadlegovali in neprenehoma napadali kmete, kupce, trgovce in druge, da niso bili varni niti premoženja niti življenja. Radi tega je bilo tudi poljedelstvo, kupčija in obrtnija v tisti provinci na nizki stopinji.

Novoizvoljeni mladenič Joahim je šel pogumno na delo. Že njegov prvi nastop v Beneventu je vse prebivalce razveselil.

Toda, Bog ni hotel, da bi se mladi Joahim Peči prenaglil. Hudobije so bile v Beneventu globoko vkoreninjene in treba je bilo polagoma začeti. Bog ga je obiskal z nevarno boleznijo. Vsi prebivalci so zanj molili ter se zatekli v procesiji k čudežni cerkvi beneventski, kateri pravijo: Devica milosti. Poklicali so brž najboljše zdravnike. Ali vsi zdravniki niso mogli pomagati. Bolezen je prišla do vrhunca in upanja ni bilo več da se ozdravi.

Takrat ga obišče vodja jezuitskega šolskega zavoda v Beneventu, kateri je dobro poznal mladega Joahima, in prinese ostanke sv. Frančiška od Jeronima, mogočnega priprošnjika v boleznih, ter jih položi na bolnika in goreče moli, da bi Bog izvolil rešiti mlado življenje. Skrivnostna so dela božja. Joahim je zopet ozdravel v veliko srečo ne samo beneventske provincije, ampak vesoljne katoliške cerkve.

Njegovo prvo delo v Beneventu je bilo, dobro spoznati ljudstvo. Videl je, koliko trpi kmet, kako zanemarjena je kupčija in obrtnija. Joahim Peči se je v kratkem času priljubil vsem, zlasti nižjemu, ubogemu ljudstvu. Odpravil je popolnoma roparstvo, ki je ljudi po vsej deželi navdajalo se strahom. Pripoveduje se, da je bil v obsodbah in kaznovanji sicer previden, a vselej odločen. Kjer so bili zadostni zroki, ni prizanesel nobenemu, najmanj razuzdanim plemenitašem. Skrbel je posebno za kmete. Zato je potoval v Rim ter predložil papežu načrt, kako bi se dali davki znižati. Papež ga je v vsem podpiral.

Sad njegove pridnosti, delavnosti in njegovih skrbi je bil, da je v kratkem času, po vsej deželi zavladala splošna varnost, da je začelo procvitati poljedelstvo, kupčija, obrtnija in da so ga vsi, zlasti niže ljudstvo iz srca ljubili. Takega vladarja niso imeli v Beneventu še nikoli. Zato se nam ni čuditi, da je kmalu zaslovelo ime njegovo. Neskončna previdnost je namenila, da zavzime v človeški družbi odlično mesto, ter s plodonosnim svojim delovanjem osrečuje cele narode.

Tako je bistro oko papeža Gregorja XVI. kmalu zapazilo, da je Joahim Peči namenjen za više in bolj važne službe. Takega razumnega in odločnega moža je treba porabiti za velike reči.

LISTEK.

Šivalni stroj.

Pravljica.

Bil je nekdanj tam v Ameriki krojač Miha — priden je bil, tega pač nihče ne more tajiti. Kdor ga ni poznal — gotovo ne more oporekati, in kdor ga je poznal, bo gotovo rad priznal, da je noč in dan pridno šivanko pretikal — torej priden je bil naš Miha. S časom se pa človek vsega naveliča, tudi Miha se je. — Začel je premišljevat, kako bi si delo in trud olajšal. — Počen groš Vam dam, ako uganete, kaj si je zmisli! — Že vidim, da ne bo nič — gotovo bi vam kaj tacega ne prišlo v glavo! Gre k stari Jeri, katero so vsi poznali, da zna marsikaj narediti — imeli so jo za copernico. Prazen, se ve da, ni smel priti, zato dene v žep vsacega za en groš — sladkora in kave — namreč ker je vedel, da ima Jera kaj tacega nad vse rada.

Kaj vam bom pa jaz dala? praša Jera; oči so se jej veselja žarile.

Da naj tiho govori, ni bilo treba še le pripočati, saj se je sama dosti bala, da bi kedo zvedel, kaj tako rada v krop deva — godilo se je namreč

vse to še v onih časih, ko so samo veliki gospodje kavo srkali. Gorje ženici, o katerej bi se bilo kaj tacega zvedelo! Vsa vas bi bila o tem govorila: Jojmene, kave se je lotila, vse bo pognala, čuda, da ni že boben ropotal tam pri bajti; pa kaj bi jej vzeli? One strgane cunje ali papirnate šipe, ali pajčevine pod podom itd. Sedaj pa že veste, kakošna je bila, če vam tudi jaz ne povem.

Nič, nič ne boste dala pravi Miha, pa za dober svet sem vas prišel prašat. Hrbet me že boli, oči me bolijo, prsti me bolijo, vse me boli od vednega sedenja in vtikanja, pomagajte mi, da se z vragom kje srečava, morda bi se dalo kako pomagati.

Joj, joj, ali vas ni strah?

Nič se ne bojte ne, morda imate še vi kak lek, da mi nič ne bo mogel in če tudi ne, res, da sem krojač, vendar se ga ne bojim, dasi je ves vražji, kar ga je od parkljev do rožičkov. Le povejte mi, kje ga dobim.

Če le ni drugače, naj pa bo . . .

O, saj ne bo zastoj, ji seže Miha v besedo, še večkrat se bom na vas spomnil — ter namežika, kakor bi hotel reči: saj vem, kaj imate rada.

No, no, saj veste, da od prijatelja še nikoli nisem plačila zahtevala — pojte torej drevi . . . Tega pa ne smem povedati, kaj ga je naučila, drugače bi lahko še meni kaj zacoprjala, ker njene

Cerkev in šola.

Človek mora imeti pravo vero.

Človek mora imeti vero, pa je vse jedno, katero, vsaka je dobra. To se glasi ravno tako, kakor: človek mora jesti. Pa kaj? To je vse jedno! Seno ali klobase, ali slamo, ali igle, ali črepinje in kar je jednacega. Kdor tako govori, govori pametno? Nespameten pa je tudi oni, ki pravi, da je vsaka vera dobra. En Bog, en krst!

Kaj je žena.

Ako je mož glava družine, kaj je potem žena? To je po okoliščinah zelo različno. Če je pridna je roka, če je zapravljiva je želodec, če je podučljiva je uho, če je razumna je oko, če je klepetava je jezik, če je občutljiva je srce, če je prepirljiva in jezljiva je žolč. Žena pa, ki je dobra, tiha, lepega obnašanja, pobožna, potrpežljiva, taka žena je več kakor uho, več kakor oko in jezik in srce, ona je duša družine!

Recept ali zdravilo proti vboštvo.

Najmodrejši oče celega sveta podaja nam tole zdravilo: Nahrani se s strahom božjim in vero — a do dobra. Napij se varčnosti in treznosti a ne premalo. Skrbi da boš se ženo v miru živel; otroke podučuj in vzgajaj. Če je treba, kaznuj. Usmiljenje imej in pomagaj bližnjemu. Pride čas, ko ti bo bližnji pomagal. Najmodrejši vseh očetov zatrjuje, da je to gotovo zdravilo proti vboštvo. Kdo bi se tega križa rad ne otrese! Toraj poskusimo!

Krčme

V zadnjih letih se je po vaseh toliko krčem posejalo, da je groza. Stari rod je ljubil domače ognjišče, ženo in otroke. Mladi rod pa je začel šteti le krčme, zapravljive veseljake in karte. Povsod muzika, ples. Ni čuda, ako se toliko tarnja čez

uboštvo. Mesto hraniti, se veliko zapije in zapleše, kar se je prislužilo. Mnoga sosesčina, ki je pred leti bila dosti bogata, je sedaj beraška. Ples in popivanje sta ji izkopala grob. Po zakrivljenem siromaštvu so se mnoge vasi vrgle še v pohujšljivo življenje. Nek sodnik na Ruskem je rekel: krčma je zibelka vseh grdosti, preprirov, preteпов, katvine in drugih prestopkov. Krčma speljuje kmeta, da zanemarja imetje, zdravje, poštenje. Blagor družini, kjer gospodar bolj ljubi domače ognjišče kot krčme, rajše ima ženo in otroke kakor karte in popivanje po krčmah se zapravljivci.

Kako matere in sestre lahko pomagajo bratom, ki so pri vojaki.

Denarja mnogi jim težko morete pošiljati. Tudi če ne. A vojaki potrebujejo še bolj druge podpore. Komu neso znane brezštevilne nevarnosti, v katerih se vojaki nahajajo? A proti tem jim lahko pomagata z molitvijo. Še več, s tako molitvijo pridobiti si morete še sami celo odpustkov. Sveti oče Pij IX. je z dekretom z dne 9. aprila določil: 1. Vsi tisti, ki molijo za vojake Oče naš in češč. Marija, da bi krščansko živeli in tudi v skušnjavah verno živeli, dobijo 100 dni odpustka. 2. Popolni odpustek pa dobe tisti, ki molijo tako celi mesec in gredo k spovedi in sv. obhajilu. 3. Popolni odpustek dobé i oni, kateri sprejmejo v ta namen sv. zakramente, na praznik vnebovzetja Marije, sv. arhangelja Mihaela, sv. Jožefa, sv. Florijana in sv. Barbare. En Oče naš in češč. Marija vsak dan gotovo ni dosti. In vendar mnogi mladenič ne bode padel pri vojaki v greh, ako bomo zanj molili. Matere in sestre! ve imate gotovo vero v pomoč božjo. Toraj molite, molimo za — vojake, da bi služec zemljskemu vladarju, ne žalili večnega vladarja nad — zvezdami.

umetnosti raznašam. Morda bi se kedo celo prestrašil in potem bi hodil meni lase strič, da bi se ž njimi pokadil — in ko bi kedo hotel sam tudi vruga klicati, pa bi ne imel toliko korajže ko Miha, kaj bi bilo, ko bi me hodili strašiti vsi oni, katerim bi se kaj vražjega pri tem poslu pripetilo, a jaz revež nisem hodil v črne šole, da bi se znal strahov odkrižati — vidite, koliko vzrokov imam, da ne povem, kako je Jera Miho naučila.

Nekaj pa vendar le smem in tudi moram povedati, sicer bi pa pravljice ne bilo. Krojač je Jero vbogal vestno in natančno, zato se mu je tudi vse po sreči izšlo. Zmenila sta se, da bo vrug vse zašil, kar bo Miha vrezal in pripravil.

Dobro se je našemu mojstru godilo. Hitel je rezati in pripravljati, kar je mogel; pa vrug je še hitreje šival, ni mu mogel dotegniti. In čudno! Vrug je delal dobro, trdno in lepo, ne po sleparsko — morda edino takrat; drugače je znan kot največji slepar na svetu — pa tu se ni upal, sicer bi bil mojster kaj zapazil in duša bi mu bila ušla, je že moral pošteno delati, če tudi je vrug.

Nekega dne jima delo poide. Vrug se spomni, da nista bila določila v pogodbi, kedaj ga ima nesti in začne:

Ti! — Miha mu ni hotel reči, ker to ime mu je strašno zoperno že od začetka sveta, spominja

ga nadangelja Mihaela, ki ga je bil o svojem času pahnil iz nebes. Ti, pravi, nisva se še vsega dogovorila, kedaj pa pridem po te?

Miha je bil že obogatel, lep kupček denarja je imel v skrinji, da se mu ni bilo treba več bati za stare dni, zato pravi: Če hočeš, koj jutri!

Vriska je letel škratelj v pekel. Jutri dobimo še enega, pravi tič je, dobro mu podkurite, zadosti me je trpinčil; hitel sem šivati, da mi je sapa uhajala, pa vedno je imel polne roke vreznega blaga, toliko, da sem ga dohajal z delom; bal sem se že, da ne bom mogel biti mož beseda, jutri pojdem ponj! In vriskali in plesali so vrugi in kurili, da jim je znoj tekal od rožičkov mimo ognjenih oči dol po kosmatih licih na kozlovo brado.

Drugi dan je Miha še spal, ko prilomasti parkelj, pa z vilami, namesto šivanke.

Oho, parkelj neumni, po kaj si prišel?

Ali se nisva pobotala, da te bom danes vzel?

Kedaj sem ti rekel, da pridi?

Jutri, si rekel.

Dobro, jutri, sem rekel, pa dobro zapomni: jutri pravim.

Nerad, a vendar, ker ni mogel tajiti, da mu ni Miha res jutri priti vzkazal, obrne se, grdo gleda in počasi odlazi — a drugo jutro koj zopet pride — pa še z večjimi vilami, ko prvi dan.

Narodno gospodarstvo.

Nekaj o kavi.

Mnogokrat sem uže mislil, da je našemu ljudstvu treba opisati rastline, od kojih uživa in uporablja sad ali kaj družega, pa jih ne pozna niti po popisu. K temu delu me je spodbujalo posebno to, da sem slišal mnogokrat se razgovarjati naše priprosto ljudstvo o kavi. Še sedaj se spominjam, ko sem slišal dva očka, da kava raste kar divja kakor pri nas grašica ali ko sta prišla na dan s trdnim prepričanjem, da se izdeluje sladkor iz kosti itd.

Mislil sem, kje bi objavil spise o enacih stvarih; izdati posebno knjigo se mi ne zdi primerno, ker navadno se take knjige le malo razširijo med ljudstvo radi stroškov. Upam, da bode te g. urednik, toliko prijazen ter mi dovolite nekoliko prostora za enake opise. Skušal bodem sicer stisniti kolikor bode mogoče, da bi Vam preveč prostora ne porabil. Rad bi videl, da bi tu in tam mogel pojasniti moj popis s podobami, a tudi to željo opustim.

Vsled teh in še mogočih drugih vzrokov bodo moji popisi mogoče tu in tam nepopolni, a oprusti naj mi dragi bralec, ker prepričan se bode, da volja je bila dobra in zelo me bode veselilo, če kedo izmed čest. bralcev še kaj dostavi. Vsled tega pridem že v tem listu k opisu

k a v e.

Da bode opis po mogočnosti razumljiv razdelim ga v:

- 1) Opis rastline.
- 2) Domovina kave.
- 3) Dozoritev in poraba sadu.
- 4) Zgodovina in širitev kave.

I.

Kaj ne dragi bralec, da je čudno opisovati rastlino, koje nisva ni ti ni jaz videla. Tako se nam godi, ker ta rastlina ne raste pri nas, a veruj mi,

Zahvali Boga (strašno se je stresel vrag pri tej besedi) zagrmí Miha z vso sapo, kar jo je imel v svojih krojaških prsah — zahvali Boga, da sem ti že dva dni dal mir z delom. Slišal sem, da je škratec neumen, da pa štirindvajset ur besedice jutri ne more držati v svoji rogati butici, bi pa ne bil verjel. Ko bi bil vedel, da si tako strašno zabit, še pogledal te nisem bil — sedaj pa le hitro, poberi se, pa zapiši doma na vrata: jutri pojdem ponj, drugače vem, da si ne zapomniš. Glej, da mi prideš spred oči, sicer te zopet uprežem, ljudje me že preveč z delom nadlegujejo, le hitro!

Vrag gre, pobere kos apna ob cesti — z ogljem bi se v peklu nič ne poznalo, ker je vse črno, ter napiše na vrata: Jutri pojdem ponj. Jezno gleda vsako jutro oni napis, a vedno je le jutri zapisano — Miha se doma smeja, Jera pa pije kavo.

V onem mestu, kjer se je to godilo je živel nek Anglež. Kmalu se je zvedelo, kako naglo zna vrag šivati in ta Anglež, radoveden hodi večkrat k oknu gledat, kako vrag dela. Videl je, kako z eno roko (Bog mi grehe odpusti, da njegovim krempljem tako pravim) nit vbode, na drugi strani pa pretakne in zategne. Ko si je to na tanko ogledal in zapomnil, gre domu in naredi šivalni stroj. Zato pa tudi tako naglo šiva, tako naglo skoraj, kakor vrag. Da boste vedeli!

da danes pozna že vsak otrok sad te rastline. Skušal bodem vsaj toliko natančno opisati, da bomo vedeli na čem raste nam toliko priljubljena kava. Prav gotov sem, da mnogi, ki je popil že toliko kave, da bi vtonil v njej, če bi bila skupaj, vendar ne ve ali je kavovec zeljišče, ali grm ali drevo. Tacemu bodi enkrat za vselej povedano, da je kavovec drevo, a nikakor naj ne misli, da zraste tako veliko, kot naše topole ali lipe, ampak je drevo, ki doseže kacic 5 - 6 m. visokosti. Očitno je, da visokosti je še precejšnje, a drugače gre z debelostjo. Pri kavovcu ne vidimo debelih dreves, kot pri naših hrastih ali smrekah, ampak ostane vedno vitkega debla. Mogoče je kedo izmed čestitih bralcev, ki ne razume, kaj pomeni izraz vitkega, zato bodi povedano, da to je toliko, kot da bi rekel zraste še precej visoko, a vendar se ne debeli t. j. podobno je drevo našemu jesenu, ako se mu vrha ne preseče. Opozoriti moram, da tako pustijo rasti kavovec le v Arabiji, drugod mu presekajo vrh, ter mu ne pustijo zrasti nad 2 m. visokosti, s tem pomnožijo rodovitnost in jim je lažje pri obiranju. Kavovec je po zimi in v poletju zelen, kot večina južnih rastlin. Listje je podolgasto okroglo ter na spodnji strani bolj svitlo zeleno, nego na zgornjej. Listi rastejo iz vej drug proti drugemu kot pri našem bezgu s kojim spadata v eno in isto vrsto, torej sta sorodna. Cvete kavovec celo leto t. j. ko en cvet dozori, prične na drugi veji že drugi tako, da je drevo neprenehoma v cvetji, vsled česar vdobimo na enem in istem drevesu cvetje, nedozorel in dozorel sad. Iz cvetu se razvije jagoda, ki doseže debelost našo češnjo. V tej jagodi se nahajati po dve zrna in to je ono zrnje, ki nehote prepotuje celo zemljo. Jagoda je v pričetku zelena, ter spreminja svojo barvo toliko, da postane rudeča, namreč ko je dozorela. Mesnata snov, ki je okrog zrna je neprijetno sladkega okusa, a zrno je še vsako v tenki kožici. Oblika zrna se je vsled umetnega pridelovanja jako spremenila, tako imamo okroglo ali podolgasto, debelo ali drobno kavo in enako zelo različnih barv.

Nasadi kave prikazujejo se nam v prekrasnem lieu. Drevesca se svojim temno zelenim listjem, obuta so sè snežnobelim cvetjem, med kojim se nahaja raznih barv sadje, kakor je manj ali več dozorelo. Kavovec raste jako hitro, v drugem letu že cvete, a v dvajsetem že usahne. (Dalje pride.)

Za gospodinje. Zdaj je ravno čas, ko se kure nasajajo, to je kokljam dajo jajca, da izvale piščeta. Marsikatera gospodinja pridno nasaja, a mnoge se izgovarjajo: Zakaj bom kure sadila, saj več potratijo, kakor pa koristijo. Res je, kure veliko potrebujejo, a zraven pa tudi veliko koristijo. Najdejo se gospodinje, ki se hvalijo, da za vse potrebne reči pri hiši potreben denar dobijo od prodanih jajc. Kaj pa vendar dajejo kuram, da nesejo, pri nas pa celo zimo ne znese nobena, bode marsikatera gospodinja zvedavo vprašala. Tukaj ji navedem svet, ki mi ga je gospodinja povedala. Da ti kure rade nesejo, dajaj jim pridno vsako jutro nekoliko pesti ovsa s prosom pomešanega. Po zimi pa, ko ne morejo kure do trave, daj jim vsaki dan nekoliko zelenjadi, bodisi kakšno zelno, bodisi kakšno zelenovo ali peteršiljevo pero, ki ga gotovo v kleti hraniš. Ako to storiš, nesle ti bodo pridno kure.

Politični pregled.

Domače dežele: V državnem zboru obravnujejo proračun, poslanci izražajo potrebe in želje posameznih dežel. Omenjamo le tiste, ki so govorili o razmerah v Primorskem. Trž. posl. Burgstaller je tožil o propadu trgovine v Trstu in zahteval, naj se izdelava nova železnica čez Ture in Predil, ki bi Trst vezala najkrajšim potom z evropskim osrčjem, kar je potrebno, da se srednja Evropa odtrga od severnih luk in skozi Trst vodi svojo trgovino. To železnico priporočevali so tudi drugi poslanci. Isto je povdarjal tudi posl. Stalitz. Klun ja spominjal, da bi železnica valsuganska, ki jo je napovedal trgovinski minister, škodovala Trstu in koristila le Benetkam, ako se ob enem ne skrbi za krajšo zvezo Trsta z notranjimi deželami; potem omenja naše narodne težnje, in zahteva od železniške uprave, naj se ozira na potrebo slovenskega naroda, in naj ne samo na Kranjskem, ampak tudi na Primorskem, kjer prebivajo Slovenci, nastavi slovenske zmožne železnične objekte, naj postaje imenuje s praviimi slovenskimi imeni. Trgovinski minister Bacquehem povedal je, da so v preteklem letu državni organi delali načrte za razne lokalne železnice, med drugimi, za železnico iz Postojne v Gorico, je priznal neugodni položaj Trsta, zahteval 20.000 gld dodatnega kredita za trasiranje železnice čez Ture, kateri je zbornica tudi dovolila. Spinčič priporočal je zgradbe pri pristaniščih na vzhodnem obrežju Istre in podporo trgovinski mornarici in naštel razne pritožbe slovenskega in hrvatskega prebivalstva na Primorskem proti avstr. Lloyd-u, ki ne spoštuje zadostno narodne enakopravnosti. Pri točki poljedelsko ministerstvo povdarjali so razni govorniki, da kmetski stan propada in zahtevali naj se ob času nujnega poljskega dela na dopust pošljejo kmetijski sinovi in hlapci. Laginja zahteva naj se dragocena komisija za pogojzdovanje krasa nadomesti z dobrimi gozdarskimi organi, pa tudi, da naj država odpusti Istriji dolg za odkup desetine, ki znaša 416.000 gld.

Na Ogerskem. se je v državnem zboru obravnaval proračun učnega ministerstva in govorniki so povedali svoje mnenje o vladni cerkveni politiki. Učni minister in nekateri somisljeniki so zagovarjali civ. zak. kot edino pravi pot, ako se neče zatajiti preteklosti; drugi so pa na vso moč ga pobijali ter svetovali, naj vlada popusti ves cerkveno-politiški program, ter naj se denar, ki bi se izdal za civilne matrike, porabi za ljudske šole. Szapary je naglašal, da je zakon zakrament, in da povsod peša vera, kjer se vpelje civilni zakon, Ogrski škofje so sestavili posebne spomenice na papeža, cesarja in vlado, v katerih mej drugim pravijo, da civilni

zakon globoko žali versko čuvstvo in nasprotuje dogmam o krščanskem zakonu. Socijalni demokratje ogerski so se na shodu v Budimpeštu izrekli za civilni zakon. Temu se ni čuditi, ker bo civilni zakon jako uspešno pomagal rušiti sedanjo človeško družbo, na kar merijo nameni socijalnih demokratov.

Vnanje dežele: Na Laškem prihajajo še zmiraj na dan nove reči o slepariji pri rimski banki. Zaprli so bivšega blagajnika Agazzija, ker je poneveril 97.000 lir. Bil je sicer že pred tremi leti odpuščen iz službe, a sodišču ga niso objavili, ker so se bali, da ne bi izpovedal kaj nepovoljnega! V slični preiskavi je Mortera, ki je imel pri banki kredita za tri milijone, akoravno se je znalo, da ne more nič plačati. Ta dva slučaja dosti jasno kažeta, kako gnile razmere so na Laškem, da bi jih pa pametno občinstvo ne moglo trezno premišljevat, napadajo liberalci cerkev in papeža.

Na Ruskem. Iz Peterburga se poroča, da se namerava razveljaviti zakon proti židom. Tudi za Nemce veje tam milejša sapa. Sploh se čuti pritisek tujega kapitala na Rusijo. Rusija in Nemčija pogajati se za trgovinsko pogodbo, po kateri se bo nemškimi pridelkom odprla pot v Rusijo, ruskim pa v Nemčijo.

Na Srbskem so imeli volitve za skupščino. Volilcev število se je jako zmanjšalo, ker po srbski ustavi zgubi volilno pravico, kdor ni plačal dolžnih davkov.

Bolgarija. V Trnovem so zaprli metropolita Klemena, ker je narod hujskal k ustaji. Volitve za veliko sobranje bodo 30. aprila. To sobranje ima sklepati o premembi bolgarske ustave oziroma točke, določujoče vero knezovo. Sveta sinoda je pa že sklenila uplivati na carigradskega eksarha, da izobči ministre in poslance, ki bi sodelovali za premembo ustave, ako se ta uresniči.

Na Španskem so imeli tudi volitve, pri katerih je prišlo tudi do pobojev med konservativci in liberalci.

Na Francoskem perejo vmazano perilo panamske sleparije; žalibog da se zmiraj bolj kaže, da so tudi najveljavniši možje oblatili svoje ime za nekoliko denarja. Bati se je nereditov na Francoskem, ker je narod zgubil vse zaupanje na vladne naprave.

Na Angleskem je bila v spodnji zbornici sprejeta postava, s katero se namerava omejiti razpečevanje žganih pijač. Po tej postavi se v župniji, ali občini zamore zabraniti vsaka razprodaja žganja, ako to zahteva dve tretjini davkoplačevalcev, — žganjarije pa morajo biti ob nedeljah zaprte, ako to zahteva večina davkoplačevalcev.

Dopisi in razne novice iz slovenskih in drugih krajev.

Iz Rifemberga. Dne 4. t. m. smo pokopali moža, ki je bil imeniten po vsej Vipavski dolini in povsod spoštovan. Ta mož je bil Andrej Robič. Če prav ni imel posebnih šol, je bil vendar v vseh poslih županom izročeni jako razumen in moder. Zato pa ga je ljudstvo volilo osemkrat za župana in ko je nazadnje sam odstopil, ga je starešinstvo imenovalo za častnega občana rifemberške občine.

Isto spoštovanje skazali so mu tudi župani ajdovskega okraja, ki so ga od prvega začetka vedno volili enoglasno za predsednika cestnega odbora. Tudi visoka vlada ga je cenila, ker ga je imenovala članom cenilne komisije in ga pohvalila tudi presvitlemu cesarju, da ga je odlikoval s srebrnim križcem za zasluge.

Ranjki je bil strog in resen mož v uradu in pravičen, sicer pa se je rad pošalil. Kakor je bil premišljen v vsaki stvari, tako je bil tudi krepak in pravi mož beseda. Nihče se ni upal z njim igrati.

Nekoč je brisal cestnim kamenom napise, ki so bili vsi laški in napisal slovenske. Ravno, ko je imel kamenar delo začeti, sem šel mimo. Robič me ustavi rekoč: Rekli so mi, naj bi izbrisal stare napise in nove vklesal, jaz pa pravim, da bi bilo bolje kamen samo obrniti in laške napise za zdaj skriti. Ako pridejo kedaj Italijani na našo zemljo gospo-

dariti, se kamen zopet obrne po starem in tedaj porečejo: Glejte uže od nekdanj je bila ta občina nam prijazna, podpirajmo jo. Ranjki bi se gotovo v grobu obrnil, ako bi se nam ta nesreča pripetila!

Njegovih poedinih zaslug za občino ne bom našteval, samo naj povem, kako spričevalo mu je dal preč. g. župnik, vnet dušni pastir, vpričo cele fare na hladnem grobu: Ranjki je vedno skrbel, da so ljudje posvečevali nedelje in praznike.

Rifenberg je edina občina, kjer uže davno ni bilo javnega plesa.

Ljudje pa, ko so se vračali domu od groba so rekli: Pokopali smo moža! N. v. m. p.!

Šturje na Vipavskem. Koncem februarja bila je tukaj dražba raznih stvari v pivovarni v Palih. Prišel je tudi neki posestnik iz Cola kupit več reči. Na večer se je vračal po samotni državni cesti domov. Sredi pota se mu pa naenkrat pridruži tujec, mlad in močan mož, ki se nagloma zakadi nanj in mu porine dolgi nož v prsa. K sreči bil je naš popotnik dobro oblečen, zraven je še imel ravno tam listnico z bankovci napolnjeno, kamor je ojstrina noža se zasadila. Tako mu je nož le prerezal obleko, a života ne poškodoval. Pričelo se je sedaj borenje za življenje. Sprijela sta se močno da sta oba te-

lebnila na tla, se po česti ruvala nekaj časa, da se roparju posreči izviti se iz koščenih pesti in odnesti pete. Ropar je lomastil čez gmajno v dolino, a napadeni je hitel po cesti ves prestrašen domov. Sedaj žandarmerija pridno zasleduje napadovalca, sumničji tega in onega, a na pravi sled še ni mogla priti. Najbrž je ropar znal, da ima mož pri sebi obiljno denarja, ali je celo pri dražbi videl bogato listnico. Denar pravijo je mala reč, a brez njega biti je zelo sitno in neprijetno, a obiljno ga pri sebi nositi tudi ni vselej kaj varno.

Iz Mirna pri Gorici se nam poroča, da je umrla gospa Jožefa Drufovka, vsem posebno pa revežem dobro znana po svoji radodarnosti. Bog jej povrni na onem svetu njeno dobrotljivost!

Iz Čepovana. — Katoliško-politična čitalnica v Čepovanu je podala vzajemno s tukajšnjim čislanim županstvom namestništvu in poštnemu vodstvu v Trstu bridko pritožbo proti temu, da ima novi pečat tukajšnjega poštnege urada poleg lepo donečega in edino pravega napisa Čepovan, tudi ostudno pošast Chiappovano. Združena je s pritožbo dobro podprta prošnja, naj se napravi brž nov pečat le s slovenskim napisom.

6. t. m. je bila volitev novega starešinstva. Zvršila se je mirno in dostojno. Občinsko gospodarstvo je bilo do sedaj v najboljših rokah, zato ni bilo povoda za nemirno volitev. Vendar bo v novem starešinstvu precej premembe. Je pač tako na svetu, da se vse spreminja.

Izjava knezonadškofova.

Gledé na razgovor urednika Soče pri preuzv. knezonadškofu v Gorici je prijavil Slovenec št. 49. t. l. članek, v katerem se zavračajo nekatere neosnovane trditve Soče o tem razgovoru ter je dodana sledeča izjava preuzv. nadškofa:

1. Njega prevzvišenost je popolnoma enih mislij z prevzvišenim knezoškofom ljubljanskim. Na svojo žalost je slišal, da so njegovo odsotnost od katol. shoda tako razlagali, kakor bi se z nameni in nazori svojega toliko napadanega sobrata ne strinjal.

2. Ako kdor koli trdi, da na Slovenskem ni liberalcev, se moti.

3. Res je tudi, da je bil in je na Slovenskem boj potreben, ker je načelen. Ni res, da se samo mnenja križajo, da je prepir le o poteh in obliki, o taktiki ali načinu.

Razlika je bistvena in načelna. Samo gledé prepira med Tonkljem in Gregorčičem sem bil mnenja, rekel mi je, in sem še, da ni bil načelen, ker sem o obeh prepričan, da sta dobra katoličana. Tudi sem povsod povedal duhovnikom, da sem uverjen o katoliškem prepričanju dr. Gregorčiča samega (ne Soče ali drugih). Prevzvišenega mnenje je tedaj, da le časopisi in liberalci dr. Gregorčiča zase reklamujejo proti volji njegovi (kakor so na pr. Narod, Novice postavile Leona XIII. v svoj tabor proti fanatikom, kateri so preplitve glave, da bi umeli vzlet Levovega duha in mu mogli slediti). Prevzvišenega srčna želja pa je, da bi se dr. Gregorčič in dr. Mahnič lepo pomenila med seboj in potem složno delovala na podlagi I. katol. shoda v prid katoliškega ljudstva in na čast goriški nadškofiji.

Pisatelj teh vrstic je zagotovil njega prevzvišenosti, da sotrudnikom Rimskega katolika in Slovenca ni do tega, da bi snovali politične stranke, da njih politika je katoliška cerkev, nje čast in oblast.

Nauka pa smo potrebni. Toda ako menijo prevzvišeni slovenski vladike, da je naše delovanje samo strankarsko otepanje, da nam gre samo za osobna mnenja proti drugim mnenjem, ki so pa tudi katoliška, ako menijo, da so nauki Mahničevih nasprotnikov v obče tudi katoliški in da je prepir samo za način in obliko, naj nas o tem z apostolsko srčnostjo poučijo in mi odstopimo od začetega dela. Do zdaj smo pisali in delali vedno v trdni veri, da so škofje z nami in da so proti narodno - naprednim voditeljem. Za obliko seveda smo sami odgovorni. Ako smo se tedaj motili v mislih in načelih, ni bila naša krivda.

Na to je prevzvišeni milostno izpovedal, da je dr. Mahnič njega vedno vprašal dobrega sveta tudi takrat, ko je v prvič pisal o slovenskih pesnikih.

Za to pojasnilo smo prevzvišenemu knezonadškofu iz srca hvaležni, ker je dal ž njim sladke tolažbe mnogim srcem, ki ž njim združena veliko trpijo radi bratskega razpora.

Umrl je 1. t. m. v Klancu po dolgej in mučnej bolezni previden s sv. zakramenti tamošnji g. učitelj Anton Grahli. Rojen v Kobaridu, je služboval od 1884. l. v Klancu kot definitivni učitelj. Zapustil je soprogo in eno hčerko. N. v. m. p.!

Imenovan je č. g. Andrej Tabaj veroučiteljem na c. kr. vadnici v Gorici. Čestitamo.

Katoliški shod v Korminu se skliče po veliki noči, kjer se bode razpravljalo, kako probuditi katoliško mišljenje in življenje na goriškem. Da-li se skliče tudi na slovenskem katoliški shod ni nam znano. Preč. gg. dekane prosimo, naj se o tem domenijo med seboj in z drugim duhovnim in posvetnim razumništvom. Naj dodam še, da se je tudi slov. podp. društvo oglasilo z vdanostno častitko in isto tako polit. društvo Sloga. Očitno je tedaj, da se katoliška zavest probuja in širi. Nobena sila se ne more več ustavljati katoliški zavesti. Vrata peklenška je ne bodo premagala.

Cecilijansko društvo za goriško nadškofijo — prosi vse svoje ude, da bi poravnali prej ko mogoče zaostalo udnino. Naznanja tudi, da bode prej ko mogoče letos podalo svojim udom IV. zvezek cerkvenih pesmij

Cerkvene pesmi za mešane glasove, zložil Ivan Zupan, organist v Kamnigori na Gorenjskem; cena 50 kr. — Ta zvezek obsega 12 raznih pesmi (4 velikonočne, Regina coeli, sv. R. Telo. Marija moja misel, Himna Mariji, Sv. Florijan, Zakonska in Slavnostna pesem za 70letn. čast. g. J. Kapusa). G. Fajgelj v svoji oceni teh skladb priobčenih v Slovenca št. 55. t. l. pravi: Priznati moramo, da ni lahko dobiti v okviru enega zvezka toliko vrstnega cerkvenega vporabnega gradiva. Harmonizacija vseh pesmij je dovršena, poleg harmoničnih lepot pa je g. skladatelj jasno dokazal, da je v kontrapunktiki, imitatoričnem zlogu in polifoniji popolnoma na svojem mestu. Vse teče nekako gladko, neprisiljeno, cerkveno melodično. Zatorej tudi mi te pesmi toplo priporočamo.

Iz Trsta. Glede na sporočilo v št. 5. smo na prošeni objaviti, da sv. maša za verne mrtve na pokopališču sv. Ane pri Trstu se bo vršila dne 23. t. m. ob 9. zjutraj ter bodo pri njej pele deklice iz sirotišnice sv. Jožefa pod vodstvom g. učitelja A. Kratziga.

Iz Trsta. Dne 10. t. m. sta bila pri tukajšnjem porotnem sodišču radi ponarejanja srebrnih gold. obsojena Janez Stare na 10 in njegova mati

Marijeta na 6 mesecev težke ječe. — Čuden norec je nek Anton Loniker, ki je zahteval pri policiji, naj se ves denar darovan sv. Očetu razdeli polovica revežem, druga polovica pa dá njemu. Neki dan je prišel v gledišče brez vstopnice, vzel sedež nekemu gospodu, od družega si je izposodil dalnograd, šel potem na višji sedež, od koder mu je pal klobuk doli med druge gledalce, katerega je potem iskal in tako motil mir; drugikrat se je dal spremiti v gledališče od postreščeka, ki mu je nosil par rokavic, v neki prodajalnici je premenil svojo staro suknjo za novo, dokler ga niso slednjič zaprli v bolnišnici. 12. t. m. se je neka 17letna deklina otrovala s strupeno tekočino ter kmalu potem umrla. Pravijo, da je uzrok samoumoru nesrečna ljubezen. Kajpada ni srečna taka ljubezen, zato ker ni krščanska. — Neki Rok Durn, trgovec iz Vipavskega je bil obsojen na en mesec ječe, ker ni mogel poplačati dolgov. — Delavka Ter. Bon iz Ronk je vdobila 2 meseca težke ječe, ker je bila že v decembru pr. l. iz maščevanja nevarno po glavi udarila neko Ano Brandolin. Dne 14. tega meseca pozno na večer se je vrnil pijan domov neki J. Mlač iz Lokve, a zgubil je na stopnicah ravnotežje, padel znak ter vdaril tako nesrečno z glavo ob kamen, da so ga našli drugo jutro na mestu mrtvega. Varujte se pijančevanja!

Ni še dolgo, kar je bil zaplenjen tukajšnji italijanski časopis L' Independentente zavoljo članka, v katerem se na načrven način napada slovanska duhovščina naše škofije splošno; kmalu potem pa je bil zopet zasežen, zato ker je napadal g. kapelana v Škednju. Takih nesramnih napadov in obrekovanj smo pri te vrste listih navajeni, zato se temu nič ne čudimo, ker dobro vemo, kašni ljudje jih kujejo

in s kakšnih namenov. Seveda, neki časopis je tudi to priliko porabil, da daje dobre svete dr. Mahničju in tovarišem, kje da naj pometajo smeti. Pa da se nam ne bo zopet očitalo, da umetno netimo neslogo v domačem taboru, rajše molčimo.

Takih in enakih novic je Trst poln, pa o nekaterih je bolje molčati, da ne pridejo med širni svet, ker niso spodbudne.

V Cerknem se je ustanovila „hranilnica in posojilnica“. Rodoljubi se gibljejo in prav imajo!

V Solkanu imeli so 1. in 2. marca občinske volitve. Za izvolitev poganjale ste se dve stranki: slovensko-katoliška in pa laško-slovenska stranka. Zmagali so liberalci.

Raznoterosti.

Prihodnje leto 1894. bo 600 let, odkar je v Loretto prenesena hišica Marijina, in obhajal se bo ta jubilej z velikimi slavnostmi, za katere so se že zdaj začele delati priprave.

Na otoku Malagi je napravil pretečenega meseca hud vihar veliko škodo. Hiše so se podirale, več ljudi je mrtvih in ranjenih. Blizo obrežja potopila se je ladija z vsem moštvo.

Jezikoslovju so izvenredno veliko koristili katoliški misijonarji, ki so, prišedši med nevernike najprej temeljito se poučili o njih jeziku in v njem pisali knjige. Prve slovnice in slovarji so misijonarski, in tudi slovenski misijonarji so se odlikovali v tem oziru, posebno Baraga in škofijski vikar Knoblehar. Pred kratkim je izdal prednik maroškega misijona o. Leschundi učeno knjigo o maroškem narečju, katero jezikoslovci, ki se pečajo z jutrovimi jeziki, močno hvalijo.

Koledar za časnost in večnost.

Dne 19. marca. 5 postna (tiha nedelja). V listu nam predstavlja apostelj Kristusa kot velikega duhovna, ki je nas po svoji krvi očistil grehov. V sv. evang. pa se Kristus sam vpricho svojih nasprotnikov sklicuje na svojo nedolžnost rekoč: Kdo izmed vas me more prepričati greha? Dokazuje pa tudi svojo božjo natoro z besedami: Resnično vam povem, predno je bil Abraham, sem jaz, to se pravi: jaz sem večni, torej Bog. Seveda resnica v oči bode, zato so Judje ga hoteli kamnjati, ker si drugače niso mogli pomagati. To delajo Judje še dandanes, ker lučajo kamenje in blato na Kristusa v osebah njegovih namestnikov po svojih umazanih časopisih in lažnjivih knjižurah; žal, da jim pri tem nečastnem poslu kaj radi pomagajo tako imenovani tudi kristjani.

Ta dan je tudi praznik sv. Jožefa, ženina preblazne Dev. Marije.

Dne 21. marca sv. Benedikt, opat.

Dne 24. marca Mati božja 7 žalosti.

Dne 25. marca Praznik Oznanenja Marijinega ali spomin na presrečni trenotek, ko je: Beseda meso postala in med nami prebivala.

Dne 26. Oljčna ali cvetna nedelja; procesija ta dan nas spominja slovesnega vhoda Jezusovega v Jeruzalem, ko mu je iz tisoč grl donela nasproti Hosanna. Pa petek potem so mu mnogi teh vpili: križaj ga! Taka je človeška stanovitnost.

Veliki teden nam kliče sv. Cerkev: Kristjan, za drago ceno si odkupljen, s krvijo Sina Božjega

je oprana tvoja duša, torej glej, da je ne zapraviš!

Dne 2. aprila Velikonočna nedelja. Zmagonosno se je dvignil nekdaš Zveličar iz temnega groba, enako bo tudi sv. Cerkev z božjo pomočjo zmagala svoje nasprotnike.

Vsem našim bralcem veselo in srečno Velikonoč!

Urnik službe božje.

I. Cerkveni govori v slovenskem jeziku v Trstu.

1.) Pri sv. Antonu nov. vsako nedeljo in praznik ob 6½ zjutraj in 3 popoldne.

2.) Pri sv. Antonu star. vsako nedeljo in praznik ob 6½ zjutraj in 3½ popoldne.

3.) Pri sv. Jakobu vsako nedeljo in praznik ob 9 dopolne in 3 popolne.

II. Cerkveni govori v slovenskem jeziku v Gorici.

1.) V stolni cerkvi vsako nedeljo in praznik ob 6. zjutraj.

2.) Pri sv. Jgnaciju na Travniku in pri sv. Vidu na Placuti vsako nedeljo ob 6. zjutraj.

3.) Pod Turnom vsako drugo nedeljo ob 6. zjutraj.

4.) V semeniški kapeli vsako nedeljo ob 3 popoldne.

5.) Na Kostanjevici vsako tretjo nedeljo v meseci ob 2 in pol popoldne za tretjerednike.

Lepa slovenščina.

Učite se lepo govoriti:

- Ne glaž ampak kozarec.
- „ glažovna ampak steklo.
- „ flaška ampak steklenica.
- „ šajba ampak šipa.
- „ rigel ampak zapah.
- „ ketna ampak veriga.
- „ cajtenge ampak časopis.
- „ pild ampak podoba.
- „ tinta ampak črnilo.
- „ plajbes ali klajbesen ampak svinčnik.
- „ gerihta ali tribunal ampak sodnija.

Za kratek čas.

* Gospod zdravnik, — potožil se je bogat velikojedec — zgubil sem vse veselje do jedi. — Le Bog daj — odgovori zdravnik — da ga noben ubog človek ne najde, zakaj v dveh dneh bi moral lakote umreti.

* K papežu Leonu X. pride vražar, ki se hvali, da zna iz vsake tekočine narediti zlato. Mislil je, da mu bo dal papež kaj denarja. Papež pa mu ukaže dati nekoliko praznih vreč ali žakljev, da bo vanje spravljal zlato, ki si ga bo naredil.

* **Tone pri okrajnem sodniku.** Vrtovčev Tone je bil sicer že večkrat v mestu, pa pri sodniji ni imel še nikdar nič opraviti, zato niti ni znal za sodnikovo hišo. Danes pa vpraša znanca, kje da biva sodnik? Tone, ali vidiš tam-le ptiča z dvema

glavama? vpraša znanec. Kaj pa, da ga vidim, saj vendar nisem tako zabit, da bi ne znal, da je to cesarski orel. No, vidiš v tistej hiši pa stanuje g. sodnik. Zadovoljen gre Tone v to veliko hišo ter stopi kakor v cerkvi pri spovednici v vrsto ljudi, ki so stali pred vrati sodnikove sobe. Nekoliko z lepa, nekoliko z grda pririne se Tone skozi vrata v sobo ter stoji pred sodnikom. Kako Vam je ime? vpraša sodnik. Meni? i saj me poznate, jaz sem Tone. Povejte mi hitro svoje celo ime, ako ne, ne končamo do jutri. No, v šoli so mi rekli Anton Vrtovec. Koliko ste stari? Ne, tega Vam ni treba vedeti. Ali boste hitro povedali ali ne? Ako že mora biti, nekako 60 let. Ste Vi katoličan ali protestant? Gospod sodnik, kaj pa vendar mislite o meni? Le hitro, ako ne, Vas dam zapreti. Moj Bog, tega pa vendar ne, saj nisem bil še nikdar v ječi. No, jaz sem katoličan, Bog daj, da bi mogel enkrat srečno umreti. Tega Vas ni nikdo vprašal, zdaj prisezite! Ne, tega pa ne storim, zakaj pa? Gospod župnik so nas učili, da brez potrebe se ne sme prisezati. Sodnika popade jeza, da na ves glas zaupije: Tone, tri prste kviško! Tone vboga, dvigne prste in izgovarja za sodnikom besede prisege. Ko je končal, vpraša sodnik: Kaj imate izpovedati? — Moj gospodar mi je naročil, naj Vas lepo pozdravim ter povem, da Vas za jutri na kosilo vabi. — Pri teh besedah je ušel sodniku glasen smeh; ko se pomiri, vpraša: Tone, ali nisi prišel ti za pričo k sodnijski obravnavi, katera se ravno vrši. E kaj še, odgovarja Tone, mene je le moj gospodar poslal, da Vam sporočim, kar sem povedal.

Čebelno-voščene sveče!

J. KOPAČ

Solkanska cesta št. 9 v Gorici.

Sveče iz pravega čebelnega voska izdelujem in prodajam po 2 gl. 45 kr. kilo.

Za pristnost sveč pod mojo postavno protokolovano znamko, zagotavljam popolno jamstvo. Kdor drugače dokaže, dobi vsako odvzeto naročilo brezplačno in po vrhu še 100 gl. nagrade.

Priporoča se č. duhovščini in č. cerkve. oskrbništvom!

Čebelno-voščene sveče!

Svoji k svojim!

i svojim!

Anton Urbančič

Gorica

trgovec s tkanino in drobnino naznanja, da je preselil svojo trgovino iz **Gosposke ulice** v **Raštel št. 20.**

Priporoča se v novem prostoru vsem svojim dosedanjim odjemnikom ter se nadeja, da ga bodo blagovoljno podpirali tudi oni, ki jim je bilo popred nepriročno.

Vozni red železnice.

Iz Trsta odide Brzovlak ob 8:15	dop. ob 8:47	popol. ob 8:30	popol. ob 9:31	Mešani vlak zvečer ob 8:10	zvečer ob 9 uri 11 min.	zvečer ob 12 uri 16 min.
pride na Na-brežino ob 8:47	pride v Gorico ob 10:03	dopol. ob 9:40	dopol. ob 11:18	Mešani vlak zjutraj ob 4:47	zjutraj ob 6 uri 23 min.	zjutraj ob 7 uri 28 min.
Iz Gorice odide ob 7:15	dop. ob 7:10	popol. ob 7:13	popol. ob 6:37	Poštni vlak dop. 9:22	popol. 6:41	popol. 7:36
pride na Na-brežino ob 8:15	pride v Trst ob 9:25	dopol. ob 10:38	dopol. ob 11:18	Poštni vlak pop. 9:515	popol. 6:41	popol. 7:36